

Sámi allaskuvla
Sámi University of Applied Sciences

OAHPPOPLÁNA

Sámeigiella praktihkalaš dilis
– Álgoeahppu 1. oassi

15 oahppočuoggá

Oahppoplána dohkkehuvvon oahppostivrras áššis OAL 37/07.

Dutkan ja oahppostivra jodiheaddji dohkkehan rievdadusaid 27.10.2009.

Sámi allaskuvlla dutkan ja oahppostivrra jodiheaddji dohkkehan rievdadusaid mearrádušnotáhtain 5.1.2011. Sámi allaskuvlla dutkan- ja oahppostivra dohkkehan 28.6.2017 áššis DOS 63/17.

Public áššen: 17/00262

1. Oahpu namma

Sámegillii: Sámeigiella praktihkalaš dilis – Álgooahppu 1. oassi
Norsk: Samisk i praktiske situasjoner – Introduksjon del 1
English: Sámi Language in practical situation – Introduction 1. part

2. Oppalaš diedut oahppu birra

Oahppoovttadaga koda	SAAL1
Galle čuoggá	15 oahppočuoggá
Mo oahpahus lágiduvvo	Lágiduvvon oahpahus lea birrasiid 150 diimmu. Studeanta galgá iešheanaláččat bargat nuppi dan mađe.

3. Makkár oahppoprográmmain lea dát oassin

Dát oahppu lea álgooahppu. Oahppu ii lohko oassin bachelorgrádas. Maŋŋil dán oahpu sáhtá joatkit *Sámegiella praktihkalaš dilis, álgooahppu 2. oassi*. Dan maŋŋil *Sámegiella lohkanbadjeoahpuin*, mii addá vuodu álgit Sámi allaskuvlla oahpuide main gáibiduvvo dihto sámegiellgelbbolašvuota.

4. Sisaváldingáibádusat.

Oahppu lea álggahalliide, geat eai máhte hupmat eaige čállit sámegiela.

Forskrift om opptak til høyere utdanning vuodul álgogurssaide ja lohkanbadjeohppui ii gáibiduvvo oppalaš lohangelbbolašvuota jus ohccis lea sámi gullelašvuota daid njuolggadusaid vuodul maid ášahus lea mearridan. Mearrádus goská sidjiide geain lea sámi gullelašvuota dáid čuoggáid vuodul

- Sápmelaš gii lea massán giela, ja gii háliida oahppat sámegiela, dahje
- Bargi almmolaš ášahusas sámegiela guovllus gii háliida oahppat sámegiela, dahje
- Eará (omd. ohcci orru sámi bearrašis dahje sámi guovllus ja háliida oahppat sámegiela)

Oahpus leat 15 oahpposaji. Ohcciid vuoruheapmi dahkko Sámi allaskuvlla sisaváldinnjuolggadusaid § 5-4 (2) vuodul:

8 saji várrejuvvojit ovttasbargoásahusaide olggobealde Davviriikkaid.

Loahppa oahpposajit vuoruhuvvojit čuovvovaččat:

1. Sápmelaččat geat leat massán giela, ja geat háliidit oahppat sámegiela
2. Bargit almmolaš ášahusain sámegiela guovlluin geat háliidit oahppat sámegiela
3. Earát (omd. ohccit geat orrot sámi bearrašis dahje sámi guovllus ja háliidit oahppat sámegiela)

Ohccit galget čállit motivašuvdnareivve mas čilgejit guđe čuoggá vuodul ohcet oahpposaji.

5. Oahpahusgiella

Sámegiela geavaheapmi deattuhuvvo ja geavahuvvo álggu rájes.

6. Sisdoallu

Gulahallanbiras láchčojuvvo geavatlaš doaimmaide. Studeanttat sámástit gaskaneaset ja oahpaheddjiiguin barggadettiin. Guovddáš oahppotemat čatnasit sámi árbevieruide, birgejumiide ja duovdagiidda. Temáid láidestambajilčállagat leat:

Lagašbiras

- Báikedoallu ja huksehusat
- bivut
- servvoštallan ja bálvalusdilálašvuodát

Birgen

- áigedoahpagat (diibmu, jándor, mánut, jahkeáigodagat)
- dálki, johtin ja dádjadeapmi
- luonddunamahusat ja báikenamat
- sámi árbevirolaš birgenlágít

Servodatlaš dilálašvuodát

- dáidda, duodji, girjjálašvuohta, osku ja musihkka
- sámeielat bargo- ja kulturásahusat
- media ja eará gulahallangaskaoamit

Cealkkaoahpa, hápmoahpa ja jietnadatoahpa ovttageardáneamos vuoddoáššit gieđahallojuvvojit. Sátneluohkáid sojahanminstariid ja dássemolsašumi oahpahallat giehtalagaid geavatlaš doaimmaiguin iešguđet birrasiin. Jietnadatoahppa čatnasa lunddolaččat njálmmálaš giellageavaheapmái.

7. Oahppanjoksosat

Maŋŋil čađahuvvon oahpu studeanta

- ipmirda ja geavaha dábálaš cealkin- ja dadjanvugiid beaivválaš dilis
- máhtta muitalit oanehaččat iežas birra ja maid son ja earát dahket.
- máhtta jearrat ja vástidit go lea sáhka das mat sus leat dahje sus eai leat, gos lea, gosa áigu, dálkki ja makkár biras lea.
- hálddaša álkis ságastallamiid go nubbi olmmoš hupmá čielgasit ja lea gearggus veahkehit
- lea dihtomielalaš sáme giela čanastagain sámi árbevieruin, birgejumiin ja luondduin
- oaidná vejolašvuodaid ieš leat mielde várjaleame sáme giela sáme gielagiid fárus buotlágan gulahallandilálašvuodain.

8. Oahpahan- ja oahppanvuogit

Studeanta lea geatnegahtton čuovvut 80 % oahpahasas juohke lágiduvvon oahpahasvahku. Oahpu vuosttaš guokte beaivvi leat geatnegahtton.

Studeanttaid aktiivvalaš searvan njálmmálaš hárjehallamiidda, joavkobargguide ja bagadallamii lea eaktun dasa ahte oahpahas ja oahppan lihkestuvvá.

Fágaoahpaheaddji lágida oahppandiliid dan láhkái ahte studeanttat besset oadjebas birrasis hárjehallat giela.

Mielstudeanttat ja movttiidahtti biras ja oahppanresurssat konkretiserenávdnasiiguin doibmet gielalaš buvttadeapmái doarjjan.

Sáme gielagat ja earenoamážit árbečeahpit, geat bivdojit searvat vissis temáid olis, dorjot studeanttaid háhkat gulahallangelbbolašvuoda.

Studeanta duodašta iežas oahppama bargomáhpa bokte (omd. bábirhámis, CD:s, luohkká digitála oahppolanjas). Studeanta dokumentere gielalaš buvttadeami temáid oktavuodas omd. govvateavsttaiguin ja dialogaiguin.

Oahpu čađaheami oktavuodas fáillo bagadallan. Vuodđun bagadallamii lea studeanta reflekšuvdnalogga ja bargomáhppa.

Čoaggánemiid gaskkas studeanttat sámástit gaskaneaset ođđaáigge gulahallanreaidduid bokte.

9. Gáibádušat beassat eksámenii

- Oanehis njálmmálaš ovdanbuktimat searválaga joavkolahtuiguin (unnimustá 5 háve) iešguđet temáid oktavuodas olles luohkkái.
- Reflekšuvdnaloggat mas árvvoštallá iežas gielalaš ovdáneami (unnimustá 3 logga ja juohke logga galgá leat sullii ½ siiddu)
- Prošeaktabarggu (eanemustá 3 studeantta) searvan ja njálmmálaš ovdanbuktin (sullii 10 minuhta). Sámegeiela geavaheapmi bargoproseassa vuolde deattuhuvvo. Prošeakta galgá vuodđuduvvot dasa mii lea relevánta oahpu sisdoalu ja máhtolašvuoda ektui.
- Teaksta (1 siidu) mas čájeha iežas gielalaš máhtu. Prošeaktabarggu temá addá jođu čállit teavstta.

Ovdal eksámendilálašvuoda vállje studeanta bargomáhppas osiid čájehanmáhppii

- 1 dialoga dahje ságastallan joavkobarggu vuodul
- 1 reflekšuvdnalogga
- 1 temábargu
- 1 teaksta prošeaktabarggu vuodul

Barggut galget sisabuktojuvvot šihttojuvvon áigemearrái ja dohkkehuvvot fágaoahpaheaddjis.

10. Eksámen

Oktagaslaš njálmmálaš eksámen čájehanmáhpa vuodul mii bistá sullii 15 minuhta.

Árvvoštallamis deattuhuvvo njálmmálaš giellageavaheapmi ja árvosátni dohkkehuvvon dahje ii dohkkehuvvo geavahuvvo.

11. Lea go privatisttain vejolaš váldit dán oahppoovttadaga

Ii leat.

12. Kvalitehtasihkkarastin

Čujuhuvvo SA kvalitehtasihkkarastinvuogádahkii, ja makkár vejolašvuodát/geatnegasvuodát studeanttain lea árvvoštallat Sámi allaskuvlla oahppofálaldagaid ja bálvalusaid kvalitehta.

Studeantadásis oahppu árvvoštallojuvvu evaluerenčoahkkimis ja studeanttat devdet árvvoštallanskovi oahpu loahpahettiin. Ásahusdásis oahppu árvvoštallojuvvu studeantaárvvoštallamiid, eksámenraporttaid, sensorraporttaid ja fágaraortta vuodul.

13. Lohkanmearri

Lea válljenláhkái lohká go lohkanmeari dáro-/ruohtagillii/ suoma- dahje eará gillii.

Lohkanmearri sáhtá muddejuvvot ja rievdaduvvot ovttasráđiid oahpaheddiiguin ja

studeanttaiguin.

Vuoddogirjjit

[Guttorm, Inga](#) & Johan Jernsletten & [Klaus Peter](#) Nickel

Dárogillii:
Davvin 1 – Nordsamisk for nybegynnere. Oslo, Folkets brevskole. 2006.(186 s.)
Davvin 2 – samisk for nybegynnere. Folkets brevskole. 1983.

Ruotagillii:
Davvin 1 – nybörjarkurs i nordsamiska. Stockholm, Brevskolan. 1983.
Davvin 2 - nybörjarkurs i nordsamiska. Stockholm, Brevskolan 1984

Suomagillii:
Davvin 1 – saamenkielen peruskurssi. Helsinki, Yleisradio – Inari, Saamelaiskäräjät. 2008.
Davvin 2 – saamenkielen peruskurssi.

Inari, Saamelaiskäräjät oppimateriaalitoimisto –
Helsinki : Yleisradio 2007. (226 s.)

Giellaoahppagirjjit válljenláhkái

Pope, Kirsten & Máret Sára Sámediggi

Eatnigiella. Kárášjohka, Davvi Girji. 1998.
Davvisámegiell grámmatihka.

[URL:www.risten.no/bakgrunn/gram/sme/index.se.htm](http://www.risten.no/bakgrunn/gram/sme/index.se.htm). Vižžon 10.6.2009

Sátnegirjjit válljenláhkái

risten-no

Sámediggi. URL: www.risten.no (Goas lohkan: 10.6.2009)

Davvi Girji (doaim)

Sámi - dáru - sámi sátnegirji. Davvi Girji. 2003.

Svonni, Mikael

Ruotagillii:
Sátnegirji - Sámi-Ruota, ruota-sámi. Johkamohkki, Sámi Girjjit. 1990.

Sammallahti, Pekka

Suomagillii:
Sámi-suoma-sámi-sátnegirji-Saamelais-suomalais-saamelainen sanakirja. Ohcejohka, Girjegiisá. 1993.

Fránskagillii:

- Fernandez, M.M. Jocelyne *Parlons Lapon – . Les Sames, langue et culture.* Paris, L'Harmattan.1997.
Duiskagillii:
Sammallahti, Pekka & Klaus Peter Nickel *Sámi-duiskka sátnegirji.* Kárášjohka, Davvi Girji. 2006.
- Elektruvnnalaš gáldu interneahras
válljenláhkái**
Boađe mu mielde
- Egirji*
- Stáluid ja gufihhtariid máilbmi*
- Gulahalan*
- Sámigiella*
- Oahpa!*
- Davvi Girji. 2007. URL:
<http://www.davvi.no/eGirji/580/580intro.php>
(Goas lohkan:10.6.2009)
- Biigá. URL: www.egirji.no/meahccai/
(Goas lohkan:10.6.2009)
- Sámi musea ja Davvi-Sámi luondduguovddáš.
[Anár]. 2002. URL:
www.siida.fi/maahisweb/sapmi/sa_tieto_kertoij_en.html (Goas lohkan:10.6.2009)
- Utbildningsradion. URL:
<http://www4.ur.se/gulahalan/>(Goas lohkan:10.6.2009)
- Skolverket. URL:
http://modersmal.skolutveckling.se/samiska/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=1&Itemid=62
(Goas lohkan:10.6.2009)
- Tromsa, Romssa universitehta/The University of Tromsø. 2009. URL:
<http://giellatekno.uit.no/oahpa/index.html> (Goas lohkan:10.6.2009)